

Luceafărul

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

EXPERIENȚA CULTURII

Literatura ca orizont și viziune permanentă deschisă, literatura și arta ca prezentă activă, deosebită, literatura ca domeniu al manifestării sentimentelor celor mai înalți, un teritoriu de conștiință, al formării și afirmării acesteia, literatura ca răsfrângere și în același timp ca mod al existenței, al problematicii oamenilor, literatura ca zădărnici de spirit și cimp de reflecție într-un neconținut circuit de valori, iată, în mare, câteva din considerentele de ordin moral și numai artistice care stau la baza actului creator. Le reinălmim formulate programatic, ca aserțiuni, ca orientări în materie de faurire a omului nou și a conștiinței sale înaintate în multe din cuvintele secretarului general al partidului și le reînțim mai ales din acea perspectivă a finalității creației după care cultura și arta pot și trebuie să servească înaltelor deziderate ale umanității, să se transforme într-o importantă forță de edificare a unei noi spiritualități.

Experiența culturii este ală, desigur, la răsărit și îndrumă către exigență. Sint electroze în această privință marturiile de credință ale marilor personalități ale istoriei culturii și artei prin opera cărora tezaurul nostru de valori s-a îmbogățit nepus de mult. Argumentul cel mai definitoriu este al operii, al creației, de bună seamă, și numai în acest sens profesunile de credință dobândesc viabilitate și se pot servi ca repere de conștiință profesională, ca mod de înțelegere și afirmare a destinului creator. În experiența culturii se cuprind un întreg fond istoric al existenței noastre ca țară și popor, se cuprind acea definitorie și relevantă idee de epoece națională precum și întregul esafodaj de idei economice, politice și sociale, ideologia prin care ne edificăm la orizontul propriei noastre identități.

Acea metaforă a Izvorului vesnic viu și limpede pe care îl reprezintă realitatea și prin care se invocă de fapt o întreaga și prodigioasă tradiție a culturii și artei românești fiindtează emblematic în actualitate și în prezent ea însăși poezia unui amplu demers creator. De la înțelegerea într-un sens larg, unificator, a tuturor resurselor de talent și vocației culturale ale istoriei, ale luptei și victoriei și până la împlinirea în ordine economică și socială, cu grandioarea unor mari citorii, ale epocii contemporane. Schimbările urase petrecute în geografia țării, ridicarea ei la altitudinile progresului și civilizației socialiste, în consens cu marile linii de boită ale dezvoltării, ale vastului program de propășire socialistă multilaterală a țării au adus, firește, transformări de substanță, au atins altitudini noi de spirit și în ceea ce privește cultura și arta, forța sa mereu modelatoare și tot mai densă în cuprinderea cu care fenomenul cultural-artistice contemporan este angajat într-o pasionantă și revelatoare construcție.

Revelația cu cititorul, cu incomparabila lui nevoie de cultură și artă, cu orizontul său tot mai vast de cunoștințe și sensibilitate implică o asemenea lăcudă și responsabilă înțelegere a rolului și semnificației creației, într-o viziune care să conștientizeze, așa cum deseori s-a născut, o mare perspectivă muncii și gândirii întregului popor. Este acea perspectivă care constă în păstrarea și în același timp edificarea de valori, este acel înălțor și puternic simț al istoriei față de propria țară și propriul popor, este condiția de fapt a creației.

Lucaefărul

TINĂR ÎN AGORA

Locuri și nume

Că între oameni și pământurile pe care viețuiesc se exercită o influență reciprocă nu e greu de înțeles. E destul a cutreiera obinele bucovinene pentru a vedea cum locuitorii poartă într-înși istoria, răsfrângând mai apoi asupra naturii duhul tulburător al cuvintelor preschimbate prin bolezii în nume. De la cele care emană, prin însăși rostirea lor, muzica discretă a unui aliat, precum Comănel, Paltinel, Moldovita, Deia și Deita, până la rostogolirea de tunet ca din rostirea daciilor liberi ce au hălăduit pe aici: Hurgăseca, Cozarcă, Roșoa, Crubla, Zegreva (amintind parcă de fabulosul zeu-laur Dyonisos-Zagreu), Ciumina, Rija sau Rașca. De la polemiile și apele ce nemurese omonimul lor ca fiindă — Ionu, Cernelno-Hlena, Dămăcușa, Piriul lui Filip, al lui Lazăr, al lui Toader, Ursuloava, Ursoaia și Lupoiaia până la cele ce corespund unor întâmplări vechi și secrete — Turculova (unde au aflat silviștorii un adevărat depozit de arme vechi și zale), Ciocan, Rădvan, Corhana, Curmătura.

Continuare în pag. a 7-a

Gabriel Cheroiu

ANTOLOGIA ȘCOLARĂ

Emoție de toamnă

A venit toamna, acoperă-mi inima
cu umbra unui copac sau mai bine
cu umbra ta.

Mă tem că n-am să te mai văd, uneor,
că or să-mi crească oripă ascuțite piună
la nari,
că ai să te ascunzi într-un ochi străin,
și el o să se-nchidă cu-o frunză de pelin.

Și-atunci mă apropii de pietre și tac,
iau cuvintele și le-nec în mare.
Șiur luna și o răsăr și o prefac
într-o dragoste mare.

Nichita Stănescu

CIVILIZAȚIE ROMĂNEASCĂ (XXIX)

Dimboviță, apă dulce...

am convingerea că o apă curgătoare este cea mai mare binefacere naturală pentru un oraș. Avem ape multe și bogate, în jurul cărora se brodează, are intrate în cronicile și în imnurile timpurii ale lumii, ape care tocmai prin curgerea lor eternă fac dovada permanenței și a stabilității noastre ca popor. Nu numai pietrele rămân, după cum găsește cunoscutul proverb, ci și apele care s-au îngrozit de singele nostru, au fecundat cimpurile roditoare și au fost martorii ferecătii în tăcere ai tuturor luptelor și nădejilor patriei. În mod firesc, contemporaneitatea de înnoitoare prefaceri a României și-a pus pecetea și pe destinul apelor. Se poate spune că și apele țării trăiesc o nouă viață: sint mai îngrijite și mai folositoare, mai bine folosite și parcă mai bucurătoare de aspeții. Am văzut nu demult o hartă a României pe care, cineva, dornic să-mi facă o plăcere estetică, a aprins bruce o constelație de becuri — erau hidrocentralele, nodurile și complexele hidroenergetice prin care apele, bunele noastre ape domestice, ne ajută să trăim mai bine. Așadar, punem apele la treabă, le atragem în ritmurile fantastice ale progresului, le înduplecăm să nu se mai reverse prăpăstios, ci să devină factori reali de civilizație. De modul cum înțelegem cooperarea lor în peisajul industrial depinde răsplata pe care or să ne-o dea miine. Și mă gândesc la o problemă care cred că îi frământă pe mulți dintre bucovineni, și nu numai pe ei: ce facem cu Dimbovița, ce se întâmplă cu acest riu emblematic pentru Capitala țării? Izvorind din nordul Munților Iezer, riu trece prin zona pisciculturii Lerescu și Păpușa, fiecare având în jur de 2.300 m, captind de-a lungul cursului său afluenți cum sint Dimbovițioara, Riușor, Ghimbav, Ilfov, Riul Alb, Colentina, Pasărea, Cîlnăul, după care, în aval de București, se varsă în

Corneliu Vadim Tudor

Continuare în pag. a 7-a

Viorel Sâmpetean

Dimineată.

Acasă

În acea străfulgerare (cadranle solare se întorseseră înspre frunzișul răcoros al lumii) la capătul unor îndelungi risipiri, în raza fiindă a luminii celor pe care le radia cuvântul, am simțit că sunt „urmări” de foșnetul ei mătăsoș. Mi-am permis — nepermis — să întind mîna — aceeași cu care deunăzi, într-un loc care de acum este al amintirii copilăriei — am săpat în mormîntul unui izvor pentru a-i afla suneții — nu însă pentru a o atînga. Vedeam acum și simțeam tîlădăta vîntoșoarelor ce iluminau chipul acelei fapturi străni, subvîntoșoare ce aparuse pe negîndite pentru că, în cîteva scripuri de secundă, acestea să devină un fascicol neîndurător prin precizia aștinții asupra priorității vîntului. I-am simțit mîni înțîri respirăția prin aerul strîmînt între cei patru pereți și mult mai apoi, aproape prozoatoare și tenace, dominația.

...Avem s-o contempu deunăzi, de data aceasta cu nesat, cu umire și aceeași vindetătoare risipire, pe sub raza arcuită a deaturilor coborîte-n delir, imaginându-mi spaimea de odinioară și botezînd-o cu mîreasma unui fulger teafăr. În spîritul acela din ce în ce mai îndepărtat, bănuî în timbrul scăzut al frunzelor sub

MODERNUL REBREANU

de Edgar Papu

În literatura noastră și în cea universală, Liviu Rebreanu rămîne prin excelență, un scriitor viril. Proza sa nu este imagine, ci arhitectură, proporții, dimensiuni, luptă cu rezistența materiei verbale. Si aceasta nu pentru a realiza lucruri frumoase, în sensul unei tradiții lirizante a literaturii noastre, ci raporturi funcționale, de unde rezultă noi frumuseți. Realismul lui Rebreanu nu se arată a fi cărnos, ci unghiular, cioplit în lemn tare cu custura. De aci derivate și modernitatea sa, fiindcă veacul al XX-lea, mai cu seamă în coeficientul său înnoitor de dincoace de la „belle epoque”, este un veac dur.

În consecință, realismul său nu se prezintă vetist, ci sună cu totul nou. Este un realism nervos, tensionat pînă aproape de rupe. Analiza sa viguroasă se vede aplicată la trăiri și senzații tari, liminare, cu perspectiva apropiată a primejdiei, adesea chiar a morții, în față. Epicul său se situează atunci la confluența cu dramaticul, mai precis, cu tragicul. Să ne amintim, bunăoară, din romanul „Ion”, de întîlnirea Anei „vinovată” cu neînduratul ei părinte, care a aflat totul. Este o scenă de încordare extremă, în care comunică furia mută cu groaza mută. Sint recunoscute reciproc aceste stări de către partenerii înnebuniri. El citește spaime în tremurul filicei sale — acea spaime înfrîntoare din fața unei fiare — și atunci îi prelungește cu delicie mută izbucnirea sălbatică, bucurîndu-se, în marea lui durere, de acea spaime a fetei, mai chinătoare decît tortura fizică din aplicarea loviturilor. Pătrunderea înăuntrul și chiar în nucleul acestor clipe liminare nu poate fi înțînă nicicînd în proza trecutului la un asemenea grad de intensitate.

Scrișul lui Rebreanu caută să evite acea tandre și emotivitate de om bun, care-l caracteriza pe scriitor în familie și în societate. El se angajează, dimpotrivă, a fi un analist crud și veridic pînă la ceas, mă aștină și dăruoasă secțiune în miezul realității. Vestitul principiu al „omului psihic”, preonizat pentru creațiile sale de către Strindberg — primul precursor al expresionismului — se vede realizat, așa spune, cu o forță egală de către Rebreanu în roman. Să luăm un alt exemplu cu mult mai adecvat acestui principiu decît scena de mai sus, care a durat numai cîteva clipe. Ne gîndim anume la comportamentul, de astă dată prelîngit și continuu al lui Ion față de aceeași nefericită Ana, devenită soția sa. Este un exemplu desăvîrșit de „om psihic”. Sărmana Ana se vede constrînsă la suicidare în același fel ca și Domnișoara Lulia a lui Strindberg — primul precursor al expresionismului — se vede realizat, așa spune, cu o forță egală de către Rebreanu în roman. Să luăm un alt exemplu cu mult mai adecvat acestui principiu decît scena de mai sus, care a durat numai cîteva clipe. Ne gîndim anume la comportamentul, de astă dată prelîngit și continuu al lui Ion față de aceeași nefericită Ana, devenită soția sa. Este un exemplu desăvîrșit de „om psihic”. Sărmana Ana se vede constrînsă la suicidare în același fel ca și Domnișoara Lulia a lui Strindberg — primul precursor al expresionismului — se vede realizat, așa spune, cu o forță egală de către Rebreanu în roman.

Modernitatea în sens universal a lui Rebreanu mai poate fi demonstrată și într-o echivalență a procedelor sale cu acelea ale behaviorismului american. La Hemingway, la Faulkner și la alții romancierii ai Statelor Unite, se urmărește starea lăuntrică a personajelor, trecîndu-se prin tacita și aparentă opacitate a comportamentului exterior, fără nici o altă explicație. Se știe că acest procedeu se vede aplicat și de unii romancierii români mai noi. La ei se surprinde, însă, o prealabilă cunoaștere a behaviorismului de peste ocean. În cazul anticipator al lui Rebreanu, faptul apare concomitent cu acest fenomen literar american. Nu mai este vorba ac de o adaptare, ci de un efectiv paralelism în creație. Există un aer comun al secolului care îi trezește lui Rebreanu interesul față de firile mocnite și îndirjii obstinate.

Toate aceste trăsături care îl integrează pe Rebreanu în universalitatea contemporană nu împlotează cu nimic asupra caracterului pronunțat național al scrișului său. Peste tot se recunoaște o îndelungă răbdare surdă, care sfinsește prin a exploda în față, de la „Ion” pînă la romanele istorice „Crăișorul” și „Răscola”. Rebreanu ilustrează fața complementară contemplativei lirice, și anume, fața luptei la care se vede adesea un gol complementar dacă n-ar fi venit Rebreanu să-l umple integral. Prin aceasta, el se situează de la sine între cei mai mari dintre ai noștri.

Adrian Dafir

Continuare în pag. a 7-a

Generația luptei cu inerția

Euforia vieții

Începuturile poeziei practicate de Mara Nicoară („Cuvintele frumoase flori”, 1972), nu se leagă decât în chip semnificativ de evoluția acestei lirici: arareori, cite o emoție de feminitate umilă răzbată de acolo și poeta se închipuie aici un fel de soră a Mariei Magdalena, voind să spele „cu lacrimi piccioarele / Călătorului întîrziat”, aci o Penelopă în lămentații, așteptînd „în pragul casei” un bărbat care nu mai vine.

Prin raport la aceste accese de castitate, „Biciul albastru” (1974) e tot ce poate fi mai străin și ceea ce dădea atunci nota acestei poezii era o ferinitate considerabilă, întinsă de la materia sufletească și pînă la expresie. Poeta închipuia senzații tari, cu o deformare de natură expresionistă, însă rezultate acestea pe un canal naiv, aproape de recensămînt epidemic: ea chema pe un iubit cu gîndul să hiberneze în „trupul curat de gheață”, voind mai apoi să se risipească împreună cu el „în roiri de fluturi”. O mică sălbăticie candidă ieșea de pretutindena și ceea ce izbește aci este o recepție, în afara comunului de senzații agresive. Arareori în poezia românească feminină s-au pronunțat vorbe precum acestea: „Ceasul din turn crește porumbei pe minutare / Crini nerușinate de roșii mă calcă-n picioare / Telefonul negru tace, se gudură îmi spune „la-mă” / Mușca-ți-ar mina albă care ne cheamă / Zăgrăvește pereții zilei cu cai liliacii, glicine / Și-a ochii lor albi, pictează-mă pe mine!”. Este cu neputință a introduce astfel de comunicate senzaționale în cite o înșurire lirică valabilă istoricește: poeta slobozează un soi de beție a simțurilor, colorată și cu blesteme, izvorită dintr-o experiență care nu e a culturii. Ea își însemna pe un jurnal liric emoții de o clipă, fără preocuparea literară manifestă, poezia rezultând aci dintr-o intensitate senzorială obiectivă: „Rodii prea coapte pleznesc aruncîndu-și sămînța departe, / miezul lor, roșu, dulce / dar steaua, steaua sufletului / în care grădina crește?” Astfel de explozii ale unei psihologii minate de instincte, ca ale păsării dau cite o rară probă, de solitudine reflexivă. „Între mine și lume nu e decît o cămașă / Un bici albastru

pilpie departe / Trece iedul pascind și nu se-nfoară / Trece steaua pascind și nu se-nfoară / Intre mine și lume nu e decît sufletul / Ca un vin aburit printr-unde ale oamenilor / Orașele clăcare se vad strălucind / Umbrele tinute de clopote albe / În singele femeii se înfîșește ingerii / Vitește marea în bobul de nisip / Sint o corabie beată de prea mult vânt / Navigind pe mări vesnic străine / Totuși, aceste răzmerite de sințe fierbinte unde se ascund ingerii erau mai rare și „Inorogul alb” (1976) nu făcea decît o evocare, cu multe redundanțe, a liricii de mai înainte: „Eu trebuia să ademenesc inorogul alb / În piața orașului, înșingerați ca un altar / Imi adulmea trupul luminos, sfios și tandru era / Și eu plîngeam înfiorată de milă. Cine era victima, ea sau el / Inorogul alb coborînd din umbrele lumii? / Cu ce zgomot au crăpat cimpiile cerului / O pasăre de purpură visli spre noi, ducea / O pendulă de aur în cioc / Abia „Mai mult pasăre decît inger” (1978) ajungea la acea admirabilă euforie a vieții,

înțeleasă ca o îmbrățișare a tuturor elementelor biografiei. Acel sensualism juvenil, propriu întîilor pași lirici, s-a prefăcut acum într-o prelungă emoție epiceică și poeta făcea declarații ingenue de această natură: „Nu dau o frunză de stevie pe toate filozofiiile / Nu mă îmbrac în halatul de mătase și papucii nici uneia dintre ele / Nu vreau să știu de spirit, materie, indoială și alte baloane de săpun / Un strop de viață e mai prețios ca orice / A înflorit păpădia pe cîmp / Alerg alături de cai / Merg zilnic la servicii cu tramvaiul galben / Care trece plin de gheață sau flori prin anotimpuri / Privesc cum se sting scîlpind secunde / În paharul cu vin / Nu am destui ochi să privesc frumusețea lumii / Mă bucur de toate: de tablouri, de pine, de umbra de zăpadă / a poeziei, de ugerul plin al vacii, de floarea din crăpătura / trotuarului, de copii, de cele mai mari și mai mici din lumea aceasta / Las să stea stîmbele lui Hegel ca insecta înghețată în chihlimbar”. Puțin din senzațiile de amazoancă, încălecină cai și chiudînd pe spina lor stăpînindu-i pe deșelate, s-a conservat aici, senzualitatea s-a înălțat însă la un sentiment al miracolelor vieții și această magie a unei lumi ferice e tot ce poate fi mai aproape de esența acestei poezii, de acum. „Obiectele verii” (1980), cu acest mic bucolism de lirism al sezonelor „S-a dus vara cu lămile și smochinele, cu pepenii și piereștele / cu fructul său dulce, / Cu marea albastră și nisipurile” ca și „Boala crinilor” (1980) întăresc această impresie de miraculos cotidian, atingător și de un simț al identității adinci cu o lume arhaică, substanță a unei euforii ireductibile: „Mă reîntorc cînd sint obosită / La lumina din Transilvania / Lumina de aur, dulce, mișcătoare, / Cînd drumurile sint acoperite cu paie / Griul stă în hambar ca un stol de porumbei, / Lumina aceasta, care este grădina mea, / bunica multiubită, / calul alb, ceasornicul cu flori, / seceera veche, lumina” pe care veacul / acesta nu o poate cîntări, măsura, ea / este de cînd lumea / Ea crește din pămînt / Ea este sufletul blînd al strămoșilor”.

Artur Silvestri

Dincolo de neo-clasicism

Ion Murgeanu, ca poet, a avut privilegiul, rar, să fie reperat și apreciat de G. Călinescu. Într-o „cronică a optimismului”, din 1962, — reluată, ulterior ca „prefată” la primul volum al poetului, marelui critic lăuda „temperamentul solar” al versurilor sale: „Și el cîntă soarele ce face farba să crească, mustul de soare curgînd pe pămînt, vîntul, dragostea. Inspirația sa e năvalnică și uneori solemn exaltată ca atunci cînd poezia pe prieteni să frîngă cu grijă pinea și s-o sărute avînd în vedere că e „soare cules”.

Evoluția poeziei lui Ion Murgeanu, însă, nu s-a prea desfășurat în sensul preconizat de G. Călinescu. Și dacă e să mă gîndesc la crezul clasicist (Sensul clasicismului sau Clasicism, roman-tism baroc) al criticului și esteticianului G. Călinescu, aș spune, mai degrabă, că Ion Murgeanu are, prin ceea ce a scris pînă acum, un spirit baroc. De aici și dificultatea receptării și inscrierii sale printre poezii reprezentative ai „luptei cu inerția”.

Ca poet, Ion Murgeanu nu este un „luptător”, ci un reflexiv, un raisonneur. Volumele sale poartă, adesea, titluri „hotărîte”: Confesiunea (Ed. „Cartea Românească”, 1971), Datoria (Ed. „Eminecscu”, 1972), Edenul (roman, Ed. „Cartea Românească”, 1980); Tratatul despre spini și alte poeme (Ed. „Cartea Românească”, 1982). (Doar primul volum de versuri — Repose, Editura Tineretului, 1969 — și un altul, intermediar — Poeme europene, Editura „Albatros”, 1980 — au rămas... nearticulate).

Și, totuși, cu toate această tenacitate, sau poate că tocmai datorită ei, o primă impresie, generală, asupra liricii lui Ion Murgeanu este una de prețiozitate. (Chiar titlurile cărților, Invocare mai sus, dau o idee în acest sens). De altfel, în „Confesiunea” poetul se autodefineste ca fiind un homo duplex: „...Mi s-au încredințat / La naștere două trupuri. Eu mă înfîșez cu cel al / Luptătorului, dar celălalt, firav, suferă taine, și-aceia / Cunoaște mingierile femeii și miroase a floare” (Întîiul cînt).

Într-adevăr, în evoluția poemelor sale, Ion Murgeanu încearcă diverse „arte poetice”. Cel mai mult îi reușesc cea eminesciană și cea rilkeeană (a elegiilor). În sfîrșit, nu întîmplător poate fi și apropierea de lirica lui Cezar Ivănescu prin motivul — obsedant

lui poate fi pretutindenea, dar, țara aceasta e / Cea mai frumoasă și mai iubită pentru că are hotare și zei”, (Ultimul cînt). De altfel, poezia de inspirație patriotică dă substanță lirică înconfundabilă volumului următor — Datoria. O poezie antologică este, în acest volum, cea intitulată, poate mai puțin inspirat, Vrăbioara: „A plecat buna străbună, / Cea mai veche-n sat și cea mai lină: / Au plecat de-aseară-n țărna ochii ei, / Uite cum se scutură și-ai mei”.

Prin reflexe, fără ironie (ar fi de spus aici că Ion Murgeanu scrie una din cele mai sobre slove poetice din cite se scriu azi în limba română: blagianismul, ca structură existențială, e o trăsătură dominantă a eticii sale artistice), asadar, fără ironie, fără satiră, fără humor, doar prin reflex ideologic, un Cîntec devine, prin candoarea sa tăioasă, amintind de versul „simplu” al lui Zaharia Stancu, un atroz pamflet: „Ce-ai scris tu, ce carte ai scris, / Veți pleca mai întîi, în stele / Sau vei pleca la Paris? / N-am să plec nicăieri, nu caut nimic / Am scris și de zi în oază, mirate, / File subțiri, mici surșuri, țării mele i-am scris / Să m-audă și după moarte”.

Cu obsesia mitului oedipian, cu nostalgia Greciei eterne, cu spaimă de „libercreția” nordului (în Poeme europene și nu numai acolo), poezia lui Ion Murgeanu visează prin lăntăla înor „ochi curății”: „Ochi curății ca vîndecarea ori ca plînsul / A întors de lună-nchiși moartea către dînsul / Și ce taină-i amintese ori cită lumină / Sunt de-atuncea plin de moarte ca o lună plină, / Voi umbra să-i caut vîzului mersul să-i simt / E aproape-n somn de mine nu mai pot s-o mint”.

— al erosului ca drum spre dincolo (Eros și Thanatos). Dar, fără baladescul Rod-ului, fără flueta versului încantatoriu, fără convingerea în „ideologia” thanatică a autorului poemelor „cu exclamații spaniole”, versurile lui Ion Murgeanu se plasează pe alte orbite.

În primul volum (Repose), bunăoară, piesele de rezistență rezidă în incantația calmă a celor „16 sonete de iubire”, dedicate — pe urmele lui Ronsard și cu gîndul la Shakespeare — „Elenei”: „Mă ține dorul tău în negre chingi / Străbat în fiecare zi privirea / Ce mi-o încredințezi să mă alungi / Din calea ta cînd vine despărțirea” (3).

Confesiunea este o amplă „judecată de apoi” pentru o dublă vină: hybrid-ul erotic (temă abordată) și hybrid-ul literar al mărturisirii lirice care merge pînă acolo încît să se descrie sau să se vadă „nevăzute copite de eucalipti”. Totul se permite celui ce se vrea, cu milenară înțelepciune, cu o etică desprinsă din „Cartea morții”, un aed al soprii natal: „Povestitorul nu avea nimic de dovedit. El cîntă. / Tara

Cu obsesia mitului oedipian, cu nostalgia Greciei eterne, cu spaimă de „libercreția” nordului (în Poeme europene și nu numai acolo), poezia lui Ion Murgeanu visează prin lăntăla înor „ochi curății”: „Ochi curății ca vîndecarea ori ca plînsul / A întors de lună-nchiși moartea către dînsul / Și ce taină-i amintese ori cită lumină / Sunt de-atuncea plin de moarte ca o lună plină, / Voi umbra să-i caut vîzului mersul să-i simt / E aproape-n somn de mine nu mai pot s-o mint”.

Confesiuni, confesiuni... grave, sobre, mai mult sau mai puțin... „neoromanice” (cum o încercare de „cosmosonice” dantescă din volumul Tratatul despre spini), și, totuși, livrești, prețioase, dacă nu chiar manieriste pe alocuri.

După mai bine de 15 ani de asemenea căutări alchimice ale pietrei filosofale, apare (în volumul din urmă) și ironia.

Este baia de concret a unui spirit însetat de poezie care pendulează continuu între admirație și dorință, între umbrele mari ale clasicilor și „sonetele” viei natale.

Fănuș Băileșteanu

POEME DE MARA NICOARĂ

Cerc

Cit timp am stat și mi-am băut cafeaua,
Din cerul toamnei a picat și neaua.

O ceață ca o blană se-ndesise
Pe umerii copacilor din vise.

O, te uitasesm cam demult, de-aceea
Pierdui de la intrarea noastră cheia,

Și neavînd ce face, într-o doară
M-am aruncat în primul tren din gară,

Apoi cu un vapor pe mări și-ocene
Pierdui ani mulți și multe doruri vane.

Cînd m-am întors, după atitea curse,
Din ceașca de cafea un strop mai curse.

Plecasem într-o toamnă mi se pare
Și-accuma era iarnă, -a cita oare?

Mi te-amintii. Tărimuri de visare
Zăceau în zăturile negre-amore.

Țigana mea-nălta un nor albastru —
Mă-nzăpezeam, departe, ca-ntr-un castru.

Vis în alb

Trăceam călare printr-un crîng verzui
De sticlă sunătoare-n crengi cu ciucuri
De moi zăpezi, cucci albi cu glasul lui
Cîntau că tu pe undeva te bucuri.

Dar eu știam, pădurea de cristal
Te ascundea-n împărțirile-i hoarță:
Cu două lacrimi mari pe chipul pal
Dormeați adînc pe celții și gheață.

Trăceam pe lingă trunchiuri străvezii
În care, nchiși, morți
translucizi-albaștri,
Frumoși și zvelți răzbeau prin vîscicii
Schimbăți în stranii, fascinați pilaștri.

Un ram de altul leaș se lovea
C-un zvon de clopotei de sticlă pură
Și glasul lor mă adormea în sea
Și nu simțeam înghețul cum mă fură.

Și cînd păream și eu un mort, sunind
Din pînteni de-argint căzuți din scară,
Sicriile-copaci pleznind pe rînd,
Morții frumoși și tineri înviară.

Ca la un semn pădurea dispăru,
Un han se ridică într-o poiană
Și în pridvoru-i alb, cu chiot, tu
Ai închinat spre mine-o neagră cană.

Cădere de frunze

Ceva mi-aminteste această-nserare
Și ora e-această din mult-de-demult,
Ca un măr aurii indult de-nomnare
Din crengi nevăzute cîzînd pe pămînt.

Veneai, m-așteptai? Ne-am zărit de
departe,
Unul într-altul ogîndindu-ne, ogînzii.
Singuri în vîietul lumii ca-n moarte,
Palizi de-ogolii, subțiri și plîpînzi.

Stăteam sub o gravă cădere de frunze,
Într-o ceață albastră fumegînd unduios.
Ce stranii culori aveau toate, ții minie?
Dintr-un vis cădeam, frunze și noi,
tot mai jos.

Ce blînd rămas bun, cită blîndă
tăcere,

Cită mi-lă duioasă de noi! Ce păcat
N-am putut eu să-ți iert, tu să-mi ierți
cu-ndurare.

Tu mai știi? Eu de mult nu mai știu,
am uitat.

Mai trăiești, mai regreți? Ți-aș întinde
o mină

Prin ceață și ploaia de-orînd și
nicicînd.

Din viață sau moarte, pe ochi ca o
frunză

Privirea-ți albastră să-mi cadă foșnînd.

Recunoaștere

Hefaistos ridică imens baros. Ilăul,
Trăzînd, se instealează cu roșul fier
din clește.

Recunoaștere

Pe fier, sub fierul aprig ce ritmic îl
lovește,
Un fier supus ia forma în care-ades
e răul.

Lo fel se fac potcoave și ancore și încă
Săgețile Diane și armele lui Marte.
Intenția sortirii brățara o desparte
De lanțul ce-l legase pe Prometeu
de stîncă.

Iar dacă-n bărbătească, scînteietoare
trudă,
Cînd brațul fol se pare că mișcă lumi
din loc,
Se naște o unealtă, cu semnul morții,
crudă.

Nu e de vină numai născocitoarea
ciudă —
De vină e și clește și fier și aprig foc,
De vină-i și ilăul și brațul care-asudă!

Toma necredinciosul

Nu mușc nicicînd din măr. Avînd
exemplu

Precizia savantelor diseecții,

Vreau să-mi impun chirurgicale lecții
Și-mi interzic să cred, cînd doar
contemplu.

Astfel, adopt măiastra tăietură
Pătruns de-a cercetării rece vraj:
Văd fructul de la simbur prină la coajă
În două vii imagini de epară.

Căci, strălucind ca veșnică ispită,
Vicleanul fruct, cu-aromele-i de floare,
Doriște lacome în noi incită;

Și nu arar sărutul mîscăturii
Răstoarnă-un vierme fiasc care tresare,
Dezamăgînd curatul cer al gurii.

Cetatea de piatră

Cînd scriu eu, se face tăcere în lume
Ocroțiți-mă în cetatea

din pietre albe,
În cetatea cu străzi săpate

în holdele de griu
și pe care soarele trece ca un

car de luptă.

Ocroțiți-mă în orasul de piatră,
Cînd scriu eu se face liniște în lume,
Ocroțiți-mă, am sufletul măi mare
decît trupul pieritor,

El are granițe grădiniile galbene
ale toamnei

și este atît de fragil
Încît cuvintele, ca vrăbiile albastre,
il pot izbi,

Ocroțiți-mă, cum în vechile cetăți
erau ocroțite gravidele
și erau ocroțiți nebunii,
Cei sacotiți sfinți și prin care
vorbeau zeii.

Eu scriu și în lume se face tăcere
Eu ard ca să fie lumină
În casele voastre.

Despre suflet

Lucrurile au importanța pe care
le-o acorzi;

Pentru mine e foarte importantă
zăpada alinînd ogorul

Pentru mine e foarte importantă
poezia

Aruncați asemeni mărgăritarelor
pe străzi.

Pentru mine e foarte importantă
familia

Pieptul meu e zid de apărare
în noaptea cenușie,

Iar patria mea e familia mea.
Pentru mine e foarte importantă
familia și chiar ciulinii;

Mi-s dragi cuvintele răsnoitoare
ale țărănilor la oraș —

Ei, obișnuiți să vorbească de pe
un deal pe altul

Acolo în aerul pur al sateior
unde clopotul de seară
Le reamintesc de suflet.

Pentru mine sint foarte importante
cuvintele de argint

Ale limbii române,
Pe care se așează prea des
negreața indiferenței.

Fiecare este ceea ce iubește, ceea ce
urște.

Dragostea și credința ridică insule
și popoare pe ape pustii
Clopotul de seară
Se aude deasupra patriei.

POEME DE ION MURGEANU

Oarba

Cu sila mă aduce-n adevăruri
iubirea — oarba care vede-n soare
zile de patîmă, nopții de zvonuri,
cîntar, judecător, otrăvă tare!

ce repede privirea ei petrece
perechi de sete ori de indoială!

În dănuirea viața e-o vestală
de n-ar fi ea cu fruntea ei cea rece!

sau firea pentru care știu să năru
mulțimea rea în cea mai vie carne

un vis din culmea căruia eu stăru,
zei mici, voind să se răstoarne

unii pe alții; clipa; ziua; clarul;
iubirea — oarba care dă cu zarul!

Lingă somn

Ci iată-mă întors acum din vie,
seara, cînd toate lingă somn se lasă;
cui să mi-o spun viața, ce să-i scrie
tristetea zilei care-a curs m-opasă.

Grei de păcate ca și mustu-n vîite,
așa ne-nțezări, din somn, elanul;
nainte de a-urzi c-un vis credințe,
fii toamnei, ca și viei tale, anul!

și infierbîntă-le să dea pe-afară!
dar stăruind l să poți, de poți, în totul!

și izbuzi din partea ta să doară
marea de vis neconținut!

și strugurii în cadă fier; culeasă
și strînsă-i via; somnul dă în casă.

Obloane trase

Azi încă pot dar nici nu-ncere
să-l seamăn

pămîntul tău din amintirea dulce
mi-e fost bun anotimp, o ară revărn,
pe drumul lui-am dus de unul cruce;
iubirea lingă masa mea uitată

ca un pahar golit dat într-o parte
îmi face semn-n limba ei ciudată:
Nu beau — spun, și m-aplec pe-o
corte;

e-un cer adînc, sunt apele întoarse
de bunăvoia trecerii pe mare,
oveam la fel noi două firi sfioase,
nu ne-am uitat, călcînd, pe ce cărări!

tărmuri de viață noi au alte case
doi cai descălcăți pe obloane trase.

Stea și nufăr

Puteam să chem austrul, uraganul
cînd viața în puțință mă ozvire!

tot ce-am voit ca să radească-i anul
n-asteat nimic de laude și surle!

nu mă-ndoiesc de stele și de soare
din trunchiul lor viața mea e plină
e fericit numai acela care
din trunchiul lor și-a-ntruchipat

destinul!

te chem acum, miine e tirziu,
stăoîn al clipei care stie, vede,
prea las voi fi cînd toate le voi pierde,
și mort voi fi, căci morții îi sunt fiul;

unii se vor și ram și stea și nufăr
eu vreau iubirea; de iubire sufăr.

Fluviul serii

Fluviul serii mistuind depărtarea
măsură și majestatea mea. Căci exist.

Inițial am vrut să scriu ori să ucid?
am vrut să aud ori să văz?
am dorit eu să prîncep toate asta?

mi-am intitulat viața — Azurul
mi-am intitulat inima — Zorul
am intitulat cartea mea — Ziua
de fiecare dată m-am privit

atent în ogîndă
am citat acest capăt de vers celebru:

Nu voi lăsa memorii!
am notat: în absența vieții
adevărul este absent; viața ce-i?
nu trăiesc oare atîția oameni
sub același clopot de sticlă?

Sosirea

Muzică de zăpadă. Orgii albastre.
Cînd că ea va sosi în curînd.
Clopote peste Scandinavia.

Se va numi Anieș;
Dimineața va fi ca un curpîn de mure.
Fără înțelepciune; abia un răsăf.

În brațele mele tremură fluviul.
Va ajunge cu mina pînă la cer
și-l va supune.

Mici iceberguri.
Zări glaciale, dragoste; mări.
Cumpănă totuși fierbinte!

Un vad de iarbă;
Te voi chema unde se face umbră
Vara tirziu; macii ard.

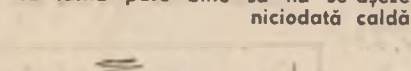
Însă vino! Un cer intens.
Clopote peste Scandinavia.

Divinul

Nu sunt ironic vorbirea-mi curge de
ger imănășată
că iarna pare bine să nu se-afese
niciodată caldă

o simt în oase
dacă cerul nu și-ar pune fruntea
pe-un arbore în sprijin pe via mea
de nu mi-ar trece punțile,
alunecînd mereu cu singele
urricane efluvii

încearcă tu și trage bărcile pe fluviu
sub stele
ce vei simți ce lină apă e-acolo-n
subterană

Desene de Raoul Nicoară

EUGEN BARBU

DOUĂ SCHITE

Trecînd...

miruna, fata lui Vezetu, sta-n privelește la adincul albastru al zilei. Peste toată firea domnea o lumină de Suceava, clară și rece. Toamna în desfășur era pe trecute, primele frunze ale codrului pluteau leneș în argăștia amiază și numai cîte o pasăre mîndră cădea, departe, în vreo curte de sub dealul dulce pe care se afla casa pădurarului.

Spre seară, avea să se strecoare încoașă și un vînticel auzit ușor acum, numai ca un oftat, înflorindu-i sinii. Era singură, odăile spoite demult lăsa să cadă varul mîrunt pe podelele spălate cu grijă în fiecare sîmbătă de mătă-soa, miștele se jucau pe prîpa de pămînt și cîinele, Zmeu, își rodea juveul care-l împiedica s-o ia razna pînă trece uluc.

Miruna căsca, dormise prost, avea vise tîrdate, noaptea se întorcea cînd pe o parte, cînd pe alta.

— Ce țî-e fa? o întreba mormîndu-lia bătrînă care horcăia olăteu.

— Mi-e răspundea fata.

— Să nu aște tuc-tuc că țî s-a făcut, că te duce la Minăstirea Căcoșu, legată ghem, și-acolo te-ngroapă...

— Că n-o fi proastă să stau ca Sfînta Vineri...

— De, mai făcea și mă-so, și iar începea să sforăie.

— Tale dracu lemne, se închina cu limba în gură o mică, Doamne iartă-mă...

Și asta se întimpla, aproape în fiecare noapte în ultimul timp. Creștea și ea, crescuse...

Acum, cerul era fraged, dumbrăvile cocile coborau din față ca niște hududoaie, ca rîurile, clocoteau de atîta culoare și chiamăt.

Aștepta. De trei zile aștepta. Trebuia să treacă Cocoratu pe un cal țîntat, cu ceata lui stoltită și el nu se ivise încă. L-or fi prins, l-or fi ciuruit poterele, pîi dacă era așa, ei ce-l mai rămînea decât să meargă la Mirele ceresc? De dimineață de tot, se sculase tîptil din pat și se boise într-un ciob de oglindă cu niște foțîi roșii, se pieptănase lung, privindu-se, avea ochi frumoși, o știa, și o gură ca un boboc detrandafir. Își pusese o bluză albă prin care i se vedeau sfințurile și-și vîrșise busuioc în șin. Știa că n-o să vorbească niciodată cu acel bărbat. Numai se priveau, atît, dar data...

Mă-so o miroșise de mult:

— Mirună, tu nu mai ești în mințile tale, ori ce?

— Ce?

— Parcă eu nu știu? O fi Anghel al lui Vasile?

Ea dădea din umeri, privind tot afară.

— O fi Dumitru sin Gheorghe, al lui Rață? Că ăla o înșirat tot satul și are hogoacuri în toată pădurea, vezi tu ce faci...

Ea tăcea, milc, nu zicea nici da, nici nu. Nu o aflaseși, nici măică-soa, nici taică-său, pentru că ei numai se priveau, ei trecînd și ea arătîndu-se în fereastra deschisă. Asta-i ajungea Mirunei, o lună, două, trei. Avea la ce se gîndi: Erau legați, știa și haiducul, dar poate, odată și-odată, el se va opri, va descălăra și-i va spune măcar o vorbă, ori o să-l ceară o cană cu apă, o să-l înșetă; asta nu se întimplase, dar putea să se întimplă...

Iama, cînd îl era greu haiducului, Miruna fura din hogoacuri carne, ori piine făcută în țîst și nu uita cîte o dămigăană de Cotnărel afumat, de se mira țît-său care stîngea paharele:

— Mă, dar cine mai bea cu mine, nevăzut, ori nu mai știu eu să număr?

Cum să-i treacă lui prin cap că vameșul era chiar fi-so?

Cînd nu era miel, era un iepure, și ăla doșit din vreme și pus la păstru pentru răul de virtute care doar trecea...

Lumina de-afară se făcuse ca ambră, se lăsa răcoarea, soarele sta tologit pe o rînd, deasupra dealului Mîriștea, de ce i-o fi zis cine-i ziseese așa, nu știa. Un miros îmbălsămat se strecura prin ușa deschisă. Miruna știa că va trece în acea zi, nu avea cîlîndor, dar simțea ca vulpea; cînd nu mai dormea și striga noaptea-n somn, știa că el va trece. Ca să-i iasă înainte nu se cuvenea, că era fată, și haiducul ce-or fi crezut? Aștepta. Se gîndea la el, îl aducea spre acest loc, menindu-l. Știa de la un unchi că avea o fire harmăsărească, țînid iubite în toate coltoanele: pe la conace, pe la hanuri, prin paduri, tîvălela! Dar asta nu o făcea să plîngă. Cînd auzea că mai belise cite un boier căpșuț cu galbini se bucura, deși gîndul că o să-l prîndă careva și o să-l vire la ocnă o chinuia în visele ei cumplite, în care-l zărea în obezi ori cu ștreangul de git. Se ruga seara la icoane, în genunchi, bătînd mătîni pentru el, îl opăra în gînduri. Nu trăia în acel pusti de loc decît pentru a-l privi, trecînd...

Dar în ziua asta prea lungă avea parcă un amar în inimă, timpul trecea și, dacă venea seara, era mai greu să creadă că o să-l mai

vădă. Erau de două ori legați, de nopțile cînd, pe lună ea se strecura în pădure și-i ducea hrană și vinul la locurile ștute numai de ei doi, deși nu se înteleșeau niciodată și de zilele cînd el doar îl arunca o privire pe care ochii săi de cneaghină o sorbea.

Bătea un clopot pe vale, păsările lopotau în cerurile încă palide și Cocoratu nu se mai arăta. Li era foame, dar nu s-ar mai fi mișcat de lingă fereastră, dacă trecea și nu o vedea la locul ei? Simțea cum sudoarea o năpădeste ca o rouă, o pisică se tologise pe prîspă, căsca. Cîinele tot mai rozea juveul, cite ceasuri să li fost?

S-o fi miștat măcar o dată cu un cuvînt și ar fi intrat cu mare alai în bucure, să-i simtă fudulia bărbii pe obrazul ei de ceară, dăc-ă roze de hirtie. Să-l scutură de nătră și să-l scutură. Cum se făcîndu haiducul harnic la femeie? se întreba în gînd și odată simțea pe șin spânărit ceva ca o urzică mușcătoare. Își dădea în bobii și bobii nu-i spuneau nimic. Tăceau și ei. Vîsurii, chimere...

Pe la amurg, încă nu mîncase nimic, măică-soa bombănea, bombănea:

— Postești, ori ce ai? O fi bolnavă, ori grea, că numai gravidele nu se ating de mîncare...

Miruna o rugă încet:

— Lasă-mă, mamă...

Avea un suflet de criță. Dacă el nu trecea astăzi, știa bine că nu va mai avea decît zile trecute și moarte. Soarele bolea într-un asfințit sîngeros. Un stol de frunze plutea peste curtea acum pustie. Cîinele, covrig, cu juveul în praf. Pisica tot torcea pe prîspă. Haiducul nu se mai lîvea. Locul părea goit. Liniștea adîncă. Ecolul unei arpi de moară care se învîrtea undeva, jos, în cîmpie îi oua în auz. „Mă omor, dacă nu-l văd astăzi, gîndea Miruna, nu știu de ce, mă hrănesc numai cu durere și rușine; dacă mă află părintii, mă dau după nemotenia de vîr-miu, de la Vădostra, și eu pe Cocoratu îl lubesc, cum stă el călare în fruntea cetei, cu obrazul mistrițat, cu o mustață flocită pe buza de beutor domnesc. Mă duc unde-i fîntina mai rece, la a lui Bivolă, că acolo s-au mai înecat pe vremea turcilor citeva fecioare, nu era scăpate...

Intunecata sărbătoare a asfințitului înghițise soarele. Umbre prelungi veneau spre fereastra Mirunei. Atunci se auzi din depărtare de-a stînga, un murmur și parcă un cîntec stîns. Cine să fie? El venea totdeauna cu ai lui din depărtare de-a dreapta. Cuiu urechile. Ce să fie? Vreau nuntă? Nu era zi de nuntă. S-or fi auzit vreun chiot, vreo cobză, ceva, dar parcă era un plîns stîns ce se apropia și inima ei coclise. L-or fi prins și l-or fi băgat în butuc? Să-l fi vindut vreun luda smerit? Deschise fereastra să audă mai bine.

Peste citeva clipe îl văzu...

Intr-un car plin de flori, pe năvălia de lemn, neluată la rîndea, sta Cocoratu, cu o luminare pe piept și, în spate, îl jelea tot satul. Parcă rîdea, cu miinile legate cu o banță neagră, pe piept.

Haiducul trecu fără s-o mai privească...

Din halimacua

Lumea știe numai de ruina lui boer Dudescu și încă a citorva mai răsăriți ce s-au dus cu păcatele lor la Dumnezeu, cînd acesta i-a chemat, dar de Epaminonda Francudi, de i se mai zicea Boer Falcă sau Baron Părț cine-și mai aduce aminte? Vremile trec și trag după ele tot nămolul clipeilor, îngroapă avuții și reputații, numai în niște hîrtoage mai găsești faptele cele mari ale timpului și, de nu-i păcat, să ne mai amintim a țîră...

Sărac ca o mătură, fiu de mozil, tînrul Francudi nu sperase țîrgul, știa taliana, limbă broscărească cu dulci cuvinte, grecește supuse de pe buzele măică-sii, nițică franceză rupea, că avea ureche bună, de lăutar. Era frumos ca un îngerul, că de aici i se trăsese, cu niște ochi de lăutar, cu un păr auriu de arandelă, uitat la poarta Rivului și cu un trup de efeb, uite atrînd gînd privirii lacome ale celor de avere moravuri doșnice, ce cu o părintească dragoste începură a se îngriji de el, dedîndu-l la plăceri neucivicioase. Învațat de mic cu mîncare bună, cu băutură și vinuri suave, nu lipsea de la mesele bogate. Știa să cînte la cîteră, cu chipul său răscolit era cerșut de lacomele priviri ale cucoanelor care l-ar fi supt și l-ar fi dădăcit în ale amarului, dar el tot spre bărbăți trîgea; el simțîndu-se bine între ei și avînd grijă să le fumeze ciubucele pline cu tutun macedonesc, dînd damfuri verzi spre tavanele joase ale tîmnițelor hogoacuri în care fusese crescut. Mare mîncău, de nu se puneă cornea pe el, gusta pilaful și baclavaua ca un hirurg, strîmbînd din nas dacă nu aveau gustul dorit. Îl urau bucătarii și jupînițele de întîndeau mesele pentru că o vorbă o lui te arunca în uliță. Să nu-i fi plăcut vreun fel, era prăpăd. Trîgea mai ales spre sarălii și avea boală la tacimul cafelei, pe care-l citea în cărțile lui și-l știa pe dinafară, mierile proaste, de unde să le afle? Știa Scara Cărții de bucate pe dinafară, poroncea și slugile îi pupau miinile cînd îl vedeau. De la el învățau cum se gătește rața și spînoarea de căprioară, cum trebuiau prăjiți puii în unt. Dar curcanul umplut, oare nu avea și el tad-mul său? Cine știa ce-i acela un cașcaval de vacă decît el, Epaminonda? Poitea iarna la carne murată, lua ghimberul și-l amesteca, intra în cuhnurile domnești și cîntărea din ochi jambonul, limba de vacă ce trebuia gătită cu masline, epurele cine-l dichisea? La pusul castravetilor murati și în otet nu lipsea, pastrama de moscur el o așea la salamură, fîrtă în vin ca să aibă gust și dată prin fun. Avea neșterții lui pe care-i dîjmuia, de la care căpăta bacis: defn și rozmarin, chimion pentru supe, mirademii, budincă, griș și nu rupea piine porcească, ci numai lipia și franzelă că-i cădeau dintii, și așa galbini de tunul de Pernambuco, pe care-l fuma dintr-o lulea de porcelan, și asta numai în stovăritul lui stomahului greu încercat de atîta iscusite feluri. Lunea, dimineața, se dregea la birutule mîrgînoase cu trabana la ciobde, sau cu hrean amestecat cu salce, ori miadole. Ochii lui murdari ca ruia, simbăta scodoleau în căutarea mizicului. Morteau, era dorit de sos din pătlăgele roșii, burele lama la borcan în zeama lor, ori superci răpăoite cu otet.

În case mai fîroșoase cu care decît salate de portocale după o masă, la mîncare din Copiea unde sorbise poroncea sau corcă de burță, dăscău cu usturoi, breșea de patou ori. Șta să lăie lădăla ca un cuprîș de argint, pe care zicea că-lăa mostenit de la părintele lui, dar pe care-l furase de la Zulnia Cupăreasa, născută Boșoșă, cu care se încurcase cînd ea avea optzeci de anisori. Murea după dulciuri, după zmeură și mandarine, storcîndu-le într-un vas subțire, lăhlimbariu ce se găsea în casa lui Loepu Lihovary, cu care juca în cărți și pe care-l țîna de-i lăsa de fiecare dată sărac, și acela, ramolît, mincat de molii, nu băga de seamă ce i se întîmpla. Coconele îl știau dambău și-l serveau, care cu plăcîntă de morcovii, iarna, ori cu cea mai bună budincă, el o spunea, budincă de rac, zisă meridău, pe care o degusta răbdător. Cînd îl uitase, mai încolă, de îl atleșea ce hram poartă, uluiri că mai și birfește și mai și fură îl îndepărtase de pe la mesele lor și de atunci, Baron Părț, cum îl lășese vorba, se multumea și cu poșmagi de Brașov, ori bezele fripte în untdelemn de simigii din Pîta Cucușu, gîndind cu jînd la hulubii în papiloturi, la zlatna de pomușoară, ori la învîrșitele cu jambon de altădată. Făcea foamea și i-ou zis Boer Falcă, pentru că ajunsesse rîu, se bătea în țîrg, la Mași, cit era de cînt pe vremea aia, cu falca de bou, cu toți mătarii și linge-bide, pentru că decăzuse, cădeau hainele de pe el; era murdar, sîlnos, numai fața și-o bărbieria în fîtecie zi, după o obicei de militar. În această răspîntie sufletească suferise cel mai mult. Într-o toamnă spalberată, cu cerul alb, de cridă, i se închise poarta în nas la boer Zappa și slugile îl haiduseră pînă în uliță, pentru că îl prinsese țînsînd și-l spusese în țîrg, ori o asemenea chestie nu trecea ușor, în citeva luni era alif, că nu strînsese bani și crezuse că sărbătoreaua vieții țîne mult. Încercase pe la alde Arghirapole, pe la Eracle Aslan, nu găisise nici o înțelegere, nu-i rămînea decît ștreangul. Umblase tot de foame prin mahală în așteptarea unui noroc neașteptat, dar nu-l găsisse. Aerul tot miroșea a bulion că era vremea murăturilor și el, stors, fără un fir-firic în pungă, care-l vedea, cum dădea dosul, ca și cînd or fi fost ciumat. Noaptea visa caită-furi pîntecoase, înghețată de labe, crap la proțop, friganele, potroc de curcan și Palavra de Mosca, asta fiind, esteleu cea mai bună, că pe unde bătușe podelele, lășase cite o porcăle: vîr-nurilor le spunea Sămîntă de vorbă de Drăgășoni. Să n-ai greață de lasi, Singe de tour, cite și mai cita, că de-ala îl poțeau să dea din el, ori acum i se lipise burta de spîinare, trecea pe

Ilustrații de Sabin Ștefanuș

lingă tarabele țîranilor și mai fura un măr, ori o pară stricată, aceia îl flui erau cu deștele în gură: „Huo, nehalitule, cine dracu te-a mai adus, să ne furi nouă marfa, că te dăm pe mina ipistaților!” Și el roșea ca o fată mare pentru că mai avea un dram de mîndrie și îi venea să se spînzure. Se scodolea prin buzunari și mai scotea de-acolo un mărunchiș pentru o bragă, să-i țîe de sete. Trecînd pe lingă trăsurile de Binder sau Clochez cu vizitii în hainele de gală, Boer Falcă saluta cu un gest vechi și elegant, dar demozelele nu-l știau, nu mai călcase de mult prin saloane, se schimbaseră și boierii, nu mai erau turcii acum, se franțuziseră și aveau alte moravuri. I se usca cerul gurii și cînd trecea pe lingă Chobot, Boissier ori Patel, îl ploua în gură după dulciurile ce stăteau inghesuite în borcane legate cu panglicuțe și în care inotau nuși în dulcețuri, ori zumancale date cu marțipan de luceau ca țîgilele. Ajunsesse rîu, se mai adăpa pe la Puțul orbeților de unde luau și sacorii apă proastă, își vedea fața slăbită și ochii morți și-i venea să între la spîlteri și să ceară ceva să se atrăvească, dar cine să-i dea? Aso încit, cerși o vreme la Biserica coconilor, cea din lemn, unii îl cunoșteau, dar nu-i mai cunoșteau el, le întorcea spatele și mîna că e surd. O vreme se gîndise s-o facă pe nebunul, ca Prințul Zamfir, ori Spăbercea al Dudescului, ca să nu mai vorbim de Manea Nabunul, de Dună, soitarul, popa Ciupelțeanu, Bărbucică, ori Chimiță, cel nebun de amor, îmbrăcat în stofă de mobilă, dar cum să fie crezut nebun, el, care știa în mîntre orice carte se pusese pe masă și le lua paralele de pe mesele de joc, cit ai clipi? Nu țînea...

Furtuna mîntuirii veni însă de la un dascăl, care-i dădea simbăta mîncare în basma și el o prăpădea mergînd pe sub uluc. Ce-ar fi să-și lege, ca acela, un țîr la buci, pînă nu vine Sfînta, că de la ea mai aștepta mîntuirea, ori să se prăpădească toți, ori să scape care poate, că Cioma nu ierta, și se gîndea să ajungă la o minăstire bogată, la sfinții părinți, că mai știa cite ceva din muzica savantă a slujbelor, vorbea limba zeilor, grecește și umblase prin Paterice și Miscelanele, cetise Vieți de monahi și-i cunoștea pe marii lucrători ai rugăciunilor lui Isus. În țîneretele sale, cele mai proaspete, studiase cu un popă ce-l dase cu capul de pereți ca să știe pe dinafară pe Nectarie Protopsaltul, privighetoarea Athosului, avînd o aleasă trăire duhovnicească.

Zis și făcut, fură nescali bani de la un băiet care avea și el obiceiuri socratice, un cocan pe care-l păscură o săptămîină și merse la bărbieri și la Baia Castrisociei, la oburi, și se dichisi, cu ce avea și cumpără și niște haine călugărești, pe care le găti pentru intrarea în lumea crucii și pentru a mai mirosi nițel tunutul de Dalmația al saloanelor se îmbracă și sosi nevinovat la un prințurcu dat de dumnealui lanca Zalomit, unde știa că ori o să-l vadă toți cei ce-l huliseră și-l alungaseră din mijlocul lor. Erau în păr, la început nu-l cunoșcuseră, că-și lășase barbă, dar cînd le dădu binecuvîntarea asupra mesii îl știură glasul și se închinară:

— Se călugărește diacu-n baltă! ziseese gazda și ceilalți căzură într-un ris rîu și lung. Dacă nu e Belzebut este Baron Părț, deghizat...

Uitasesm să spun că porecla aceasta i se trîgea de la un chef, unde Epaminonda Francudi Ceakir mîncase gras și, pînă să iasă afară să borască toba, pieptul de gîscă afumată și mielul țîlharit, scăpase, să mă ierte urechile subțiri, o bășinică de se dusesse vorba-n țîrg, cit ai clipi, pentru că darea la boboci se mai îngăduia, că și strămoșii unora, romanii, ori chiar grecii dîuși din Arhipel, mai vîrsau, dar a dar sunete de goarnă prin fund, cum ziseese Dante, nu era îngăduit.

Mărețea adunare de palavragii ridea în hohote încă și-l priveau ca pe o altă-ada.

— Am venit să fac cherofilima, dau sărutări de miini cucoanelor, și, cînd colo, vă găsece singuri.

— Ai mai pus vreo vie la mezat, că te știam răpus de avere, ziseese Didilat Costaforu.

— Nu se vede că se duce la encomiaștii emfatici, că-șî folosete vremea în cetire și că s-o dedicat Domnului? adăgase și Eracle Mărgărit.

— Lăsați omul în pace, vru să-i lîntesească gazda, tot glumind, că a luat-o pe urma Cuviosului Demetie și a smertului Gudil, ne face loc în Rai, așa că mai bine să-l poțim la masă, că o fi sătul de post...

Dar Boer Falcă nu se dădea atît de ușor în gura lor. Îl îmbrăcă cu mirasul de toamnă al zacuscăii, care cerșea, nu alta, cu vin, cu frigatele, cite nu-i întînșeseră dinainte, sunci, cîrnat, sarmale, sorbeturi amestecate, dar el nu le atînsie. I privea de sus, zîcînd vorbe religioase, că era epistimon.

— Puteți să rideți cu gurile voastre spurcate, dar eu am luat calea martirilor ce au nevoit pe acest pămînt și mă înalț spre cerurile vesnice.

Cînstitele fețe riseră fără milă, în hohote, la te uite, unde era filomela grădinilor cerești, ziseese Didilat Costaforu, nu mai bea sîracu! decît curva de apă ce-i sperie pe alde noi, care lucrăm asupra mîncării și beuturii cu spor...

Nu-i mai trebuie crăpîlniță, hi, hi, hi...

El îi privea cu o demitate severă, aruncîndu-le priviri compătimitoare.

O fi loșif Pustnicul, înainte văzătorul, măi glumi lanca Zalomit, ori Pînea, taumaturgul, să mă vindece și pe mine de țîrniță, că amaric mă mai înceară...

Și ei, ceilalți, iar:

— Hi, hi, hi...

Neturburat, fără să se atîngă de păcătoarele feluri la care nu privea, le spusie:

— Puteți să rideți, dar lumea mea, de aici încooare e între marii duhovnici harismatici, o manohilor iscăști, care pot zădi sufletele noastre...

— Te-o face pustnic ascultător de rînd, ori aghiograf, sau te-o afundă în arhivele episcopice și minăstirești? aruncă și unul mărunchel pe care Epaminonda nu-l știa, și care dovedea cunoașterea capetelor duhovnicești și ăla iar nîseră, mai mîncînd și mai îndemîndu-l să ia din ce mai rămăsesse prei farfurile bogate.

— Ca miine, cîntă pe nas, duhovnicește, ziseese Eracle Aslan, ce-l dăduse și el în birnici, afară din casa sa, o să-l vedem pumînd laudă lui Dumnezeu, ca adînc teolog ce se află...

Și mesenii lor lătrară în hohote și mai vîrîră pe sub nas cite o bucățică de prepeliță, dăreșu cu smîntîna...

L-au chinuit așa pînă spre seară, tot întrebîndu-l și lîindu-l în răspăr, dar el se țînea tare, încit începură a-l crede și cînd se mai matoliră, îi apucă o frică mare, privîndu-l, că știau puterea credinței, mai văzuseră. Nu se petrecuse asta cu atîția, cu alde Chiprian Intristătorul, cu arhimandritul Bartolomeu, bineplăcutul lui Dumnezeu? Oare Mitropolitul Haliciului nu-l sculose pe unul din moarte, ca pe Lazăr și ce rideau ei că erau dăldora de păcate, se culcaseră cu ficele lor și cu surorile soților și asta atîrnia greu la Judecata din urmă. Așa că-l mai îmbrăcă, dar el, necîntînd, nice nu se uita spre dînșii.

Pînă la urmă, alde de Zappa, care se prăbuși cel dintîi din cauza grosului vin de Zăvideni, îi căzu în genunchi și-l rugă să-l ierte ca om sfînt ce era, neadormit în rugăciuni și ceilalți crezură că glumește, dar el nu glumea, plîngea și-și rupea vestimintele de pe el ca un om nebun.

— Iartă! Iartă! făcea, și-i pupa miinele și Epaminonda Francudi suridea subțire în barba lui ca amarantul. „Holde, că i-am dat gata, le arăt eu lor ce înseamnă să simți chemarea lui Hristos”.

Văzînd aceste fapte mari și beți fiind, începură să facă schime și ceilalți. Didilat Costaforu promise o ușă împărătească de biserică, unde o vrea el, din chiparis, ori alt lemn sfințit, Eracle Aslan sări și el, ars și scoose o pungă cu galbini să-i dea acuz pentru patru icoane mari de argint, care o împodobi locul unde s-or

timpurilor...

duce, dar Baron Pârț făcând un gest de refuz, dînd pildă de sfințenie, adică nice vînd să audă de banii dracului. Dacă voiau să-l aibă de părinte sufletesc și doreau să se hrănească cu dumnezeiasca dragoste, să aibă răbdare, că el o să le spună ce să facă, pentru că știa un schit în munte, de-i zicea Hangu și acolo ar fi un loc silnic, unde s-ar putea întemeia ceva pe ștutul lor, intru iertarea păcatelor multe, ce le aveau. Morii dascăli ai pustiei, în asemenea locuri se retrăgeau pînă va să fie strămutați în cereștile lăcașuri, așa că să nu se grăbească cu darul priplete ce nu plac Domnului și să mai aștepte și cînd l-o chema el, să aducă cele de trebuință pentru un sfințit metoc unde el va îmbrăca marea și îngrescul chip al schivniciei.

despre pustnicul de la schitul Hangu se duse vestea prin prepușii lui Epaminonda, că vîndea de pustii, că da de brîncă și făcea nevestele sterpe să nască la vreme, ca adevărat om sfinț ce se afla și, cum vestea se lăți, mulți luară calea ce ducea la metocul acela. Cîțiva Sfinți Părinți aflînd de această treabă începură a-l vorbi de rău: adică, cum venea treaba asta? Ei ce erau, că dobindiseră învățătură bisericească după ani grei și studii și așa stricată, cum de se retrăseseră din spurcata-i viață pe care o știau cu toții, gata cu minunile și cu adîncă teologie. Chiar să-i fi dat Pustul nefericitului toate harurile, să-i fi devenit plăcut Domnului, să fi dobîndit el pe nepusă masă toate virtuțile, ca înfrînarea, suferirea răului, neprihănirea, stăruința, răbdarea? Să se fi încununat el cu Dumnezeu? Să nu mai știe de multul banilor, de preocupările făcute și de viața dusă în bea-bontăci și șolțicării? O viață cuvioasă și preamărită nu era dată oricui pentru că pohta și minia sunt mai puternice, și el gustose din ele cu lăcomie, oare nu fusese aprins de plăcere, umplut de răutate, căzînd în patima materiei, gata-gata să cadă în moartea sufletescă? A trăi înfrînat, fără lucrarea scurtă a bogăției, fără turbarea nălcirilor lumesti, nu era dat oricui. Ceva nu se potrivea și el trebuiau să afle, dai cum, pentru că prepușii lui veneau în București, cutremurați toți ca de o adîncă lovire a spaimei și credinței neînfrinate și povesteau, cui voiai și cui nu voiai, ce viață întristată ducea acela ce se numise Baron Pârț, fapt ce dovedea că Alotașii lor nu-și alegea ucenicii numai dintre virtuțoși, ci putea să dea țările sufletescă celor înșoșiți de păcate, multe și grele. „Nimeni nu e bun, nerușinat fiind, iar cine nu e bun e singur rău și iubitor de trup și ce dinți virtute a omului e disprețuitor trupului”, predica sfințitul de la Hangu. Uitați-vă la mine, că mult m-am sbeșit în plăceri necuvioase și pre mult i-am tirî în păcat pentru că „răul se prinde ca rușina de aramă și necurăția de trup. În țecere naște mîntea cuvîntului, pentru că mîntea e mai presus de lume fiind nenăscută”. Și tot așa, predicile sale influențau pe cei ce-i ajungeau în față, Epaminonda Francuși locuind cînește, într-o peșteră neluminată, pe noște pînă putrezise și hrînindu-se cu ierburii și uruiul, cu pine de tărîțe și bînd apă ca să-i lumineze pe ceilalți după modelul marilor duhovnici hermistici sau ai sihaștrilor atoniți. Nu primea daruri decît pentru metocul ce trebuia să fie înălțat de sfințele lui miini, după ce se va desprîși și curăța de păcate. Degeaba erau doșpii de ciudă preușii care nu veneau aici să-l vadă, zadarnic voiau să stingă glasul inemii sale dedicate Celui de Sus, pentru că spunea cu glasul lui încă doșit de vechile vinuri băute: „Dumnezeu e bun, fără patimă, neschimbăcios. El nu se bucură, nu se minie, căci bucuria și întristarea sunt adevăratele patimi”. Iată de ce nici el nu putea primi daruri pentru că atunci ar fi fost biruit de plăceri.

Celor mai luminați, Epaminonda le vorbea despre Evagrie Ponticul, inițiatorul Centurilor, care împărțea viața spirituală în viața activă și cea contemplativă, adică gnostică, fiindcă Gnoza, adică Cunoașterea, a cărei încoronare e Contemplarea Sfinței Treimi, e scopul suprem al fiecărui sfinț.

În București, cînd se întorcea vreunul din vechii lui prieteni de-acolo, îi lăsa pe ceilalți cu gura căscată:

— Fraților, e adevărat, e om sfinț, l-am văzut, stă lumea ca la urs și-l ascultă, nu se arănește decît cu apă și ierburii, a slăbit și are în ochi o lumină suprafirească, dacă-l ascuți, nice n-ai zice că tot el era cel ce întorcea cârticia la dumnea în cosă, boer Lăerțiu Lahovary.

— Nu mă omori, că mă faci curios și mă sui în trăsura și merg și eu să-l văd, că era pohticios, minca precum un spart și cădea asupra mesii cu o furie care-mi speria slugile. Nu lăsa nimic dinaintea-i. Adică nu mai fumează el cu luleaua, tutun de Pernambuco? Să nu mai guste el zacusca Zuliniei Cupăreasa? Să nu-i mai curgă balele după jambonul și meridianul ori a uitat papoturile? Nu se poate! Mă duc să-l văd...

Și se dusesse. La întoarcere făcea cruci mari și povestea ca unul venit după cealaltă lume: — Fraților, dacă ați auzi ce-i la gura lui, ați rămine trîznii: „Cu moarte bolnăvicioasă o să sfinșiți dacă nu vă pocăiți pentru că intru pohte se află tot omul lenes, auziți domniile voastre, și să omori patemiile trupului, iați supra virtute, că mîntea cum o lași slabă o și precăruvî în cuget. Nu vă smați obrazele cu fățarnicia și nu vă lăsați pradă dracului întristării”. Dar cite nu mi-a spus? Mi-a vorbit despre slova deșartă și gura lui era plină de pildă!

Boer Zappa făcea o față prelungă și-l ispitea pe cel ce cercetase:

— Adică să nu mai puie pe limbă jîmbuliță, să nu-i mai fie dor de vinul acela „Să n-ai greață de lași”, ori de „Sămînța de vorbă, de Drăgășani”?

— Cum vă zic, se Jura Lăerțiu Lahovary, auziți domniile voastre ce predica: „Pîntecului nu-i de piine să se sature și necăjește-l cu apă sau mincare mai uscată și viețuire aspră”. Astea erau vorbele lui și se uita la mine ca prenticid. I-am zis: „Vorbești serios, ori te-ai nebulnit? Nu trișoi tu la joc, nu purtai ciorapi de mătase, ca damele, nu cădeai sub masă și-acum îmi îți omelile? Nu beai tu numai vinuri mohorite? Și dacă, mi-a zis, ce-a fost o fost, acum m-am înălțat la mîntea pentru că rugăciunea e vorbirea minții cu Dumnezeu. Am scăpat de năvălirile dracilor, am ochiul neîmprăștiat în rugăciune și mă socotesc gnoștul tuturor...”.

— Adînc, făcea uluit de cele ce auzea Ioncu Zolomit.

— Eu zic să-l încercăm cu ispite, propuse în cele din urmă, boer Didilut Costofaru, să vedem dacă e sfinț cu adevărat?

— Ce fel de ispite? întrebă Eracle Aslan: zici că vin în gură nu mai pune, muierile nu i-au plăcut niciodată. Și-atunci?

— Păi dacă gastronomia nu-l mai ispitește, adică nu mai pohtește la cele mîncări și beuturi, deci nu mai e lăcom, curvia nici atît, iubirea de arginți a lepădat-o, de miniat nu se mai minie, întristat nu mai are cum fi, ce ne mai rămîne?

Didilut Costofaru, care era mai în problemă, le spusese celorlaltă:

— După Sfințul Cassian, cit mi-educ eu aminte, ar mai fi accediu, lenea — că era și lenes, ca, ce-i știu eu? Se scula la prînz, bea, minca, îl lua un căscat ce-l ținea pînă pe la cîna ceasuri de după masă, dar cum să scoți el în cea pesteră despre care vorbim, că ne încăpi și mai și nîșu să se începă lucrări carnesti, că sihaștii așa fac de toate, ar mai fi slova deșartă, cenodăria, mîndria...

— Adică, cum? se sarcăse boer Zappa.

— Poate să-l umfîm cu vinul, să ne arbiăm lăzbi de slova pe care o răspîndește, dacă asta e cu adevărat, propuse boer Lăerțiu Lahovary, dar Didilut Costofaru, care era cel mai deșart dintre ei, îl intrerăpese:

— Cel mai bine este să-l scodolim, trimețind să întrebe cine ar fi cel mai potrivit la această treabă, au bătut toate lăcașurile de rugăciuni, pe la Biserica Sărăcă, pe la Sfințul Nicolae Șelari, pe la Popa Chițu, pe la Popa Hera, cel sculit pentru militari, la biserica Popescu, la Schitul Zamfira și pînă la biserica Dichiu, nu au scăpat nici un lăcaș pînă la Sfințul Nicolae, Vlădica, de unde începea țigănia, ridicată prin strădania unui Nicolae Coiu și, în cele din urmă, au dat de o părinte mai bătrîn, lerotei, care a stat la Schitul Hangu o săptămînă și s-a întors cu capul mare.

— Ei, cum a fost? o sărît pe el toți prietenii vechi ai lui Francuși Ceakri.

— Cum să fie? E dolda de carte, știe!

— Adică? făceau aceia.

— Eu cred că e un răspopit, pentru că nu l-am putut dovedi.

— Nu mai spune! făceau și alde Zappa și Didilut Costofaru și Lăerțiu Lahovary.

Jeromonahul lerotei le luase pe rînd:

— Păi, l-am ispitit cu o întrebare pe care totdeauna o pun celor ce jură strîmb sau mint:

Care-i păcatul cel mai mare la creștini? „Întrebarea”, mi-a răspuns el pe loc. L-am ispitit și asupra rugăciunii focului, adică a urcării la Dumnezeu, a luminii cereștii din înemă. O știe și poasta: pe urmă, am trecut la cele opt gînduri ale rătăcii, chip de-l incurcă! Mi-a vorbit despre Căderea Sodomei din pricina îmbuibării cu piine, despre procuruirea cînd te-oi și uitat la o femeie. Știa despre Sfințul Vasile, episcopul de Cezareea și Capadocia, despre idoli scobiți în aur. Am discutat despre post, a rostit pe dinafară povestirile lui Nil Ascutel, cu care îi cam plăcea să se asemene, de unde semnul că e cam ludul și aici trebuie călcat. Știa Sinaxarul din Constantinopol, ceea ce nu-i de acolo, pentru că pușii Sfinți Părinți l-au învățat pe dinafară. Mi-a recitat și Scrisorile lui, în patru Cărți și Cuvîntul ascetic. Vorbea despre viața marelui pe care o duceți dumile voastre, dar mai trebuia să-i mai trimeții cite ceva pentru metoc: care bani, care icoane de preț. Vorbea despre sărăciea de bună voie, ca și cînd ar fi citit Magna Diaconicească din Anayra, în care se află cea învățătură.

— Chiar atît de învățat să fie? se mira Didilut Costofaru, care nice el nu se dădea pe oricine, avînd doxă și mai știind cite ceva despre isihăști și asceti.

— Chiar așa, l-am supus la întrebări: Cîte feluri de sărăcii sunt în învățăturile lui Nil Ascutel? „Trei, mi-a răspuns: sărăcia cea înaltă a sfinților și protopărinților de dinaintea de cădere. Aceștia lasă sufletul să se dedice lui Dumnezeu...”.

— Ia te uită, se mira boer Zappa, pigufindu-și obrazul bubos, ca și cînd pielea l-or fi mîncat tare.

— Lasă omul să vorbească! îl rețezea Lăerțiu Lahovary.

Jeromonahul lerotei continuase neturbat:

— Ar mai fi „sărăcia mijlocie” care îngăduie și îngînjirea de trup și al treilea fel de sărăcie: sărăcia cea mai de jos care leagă sufletul de cele pămîntesci!”.

— Ei, nu e mare lucru, se amestecă și Eracle Mărgărit, și el de față.

— Ba, cum? se mirase lerotei. E tare în Scripturi, știe și Tratatul despre cele opt duhuri ale răutății. E cîzît în filosofie, mi-a vorbit despre viața molatică pe care o dus-o și pe care o pășăia-o fără părere de rău, gustînd din lumina Domnului. Are sufletul în cînte și petrece în sărăcie, îmi spunea chiar cu o mare plăcere: „Nu-i așa, părinte, că nu se află ceva mai frumos pe pămînt decît să te răstăghești lumii și să te lepezi de viață? Asta înseamnă să te ridici la înălțimea lui Dumnezeu. Știa pînă și frumosul cuvînt al lui Matei: „Fruia la crîmă timpurilor cum cresc și ostensec, nici nu țara”.

Boer Zappa ingenunchiase înaintea jeromonahului:

— Ce bine am făcut eu că l-am trimis cele doște zile, fuga acestuia de la metocul de la bîut și precăruvî.

După care lerotei încheiasse:

— Cum zice în plîngerile lui Ieremia: „S-au făcut urmărirea noastră mai iuși ce vulturii cerurilor”.

Ceea ce îi lăsase pe ceilalți cu gura căscată. Dred care, cu mare zăbă, de a doua zi au început a trimite bani și odore pentru Schitul Hangu, pînă și pe alții să-și dea obolul.

Pînă la povestea lui Epaminonda Francuși s-or fi sfinșiți aici dacă, după ani treabă, au bătut toate lăcașurile de rugăciuni, pe la Biserica Sărăcă, pe la Sfințul Nicolae Șelari, pe la Popa Chițu, pe la Popa Hera, cel sculit pentru militari, la biserica Popescu, la Schitul Zamfira și pînă la biserica Dichiu, nu au scăpat nici un lăcaș pînă la Sfințul Nicolae, Vlădica, de unde începea țigănia, ridicată prin strădania unui Nicolae Coiu și, în cele din urmă, au dat de o părinte mai bătrîn, lerotei, care a stat la Schitul Hangu o săptămînă și s-a întors cu capul mare.

— Ei, cum a fost? o sărît pe el toți prietenii vechi ai lui Francuși Ceakri.

— Cum să fie? E dolda de carte, știe!

— Adică? făceau aceia.

— Eu cred că e un răspopit, pentru că nu l-am putut dovedi.

— Nu mai spune! făceau și alde Zappa și Didilut Costofaru și Lăerțiu Lahovary.

Jeromonahul lerotei le luase pe rînd:

— Păi, l-am ispitit cu o întrebare pe care totdeauna o pun celor ce jură strîmb sau mint:

gheorghe tomozei

Orgoliu

- Sum o palidă frunză-n ruină.
- Ești, nebunule, tot, o grădina!
- Sum toarta subțire a unei cești.
- Nebunule, ești pămînt cu morminte regaști!
- Sum fulg de zăpadă căzît peste Marea.
- Nebunule, tu ești ninsoarea!
- Sum pasul mărunț, de-l șterge scrumul.
- Nu pasul, nebunule, tu ești chiar drumul!
- Sum fum, sum numai un biet poet...
- Ești un planet!

Estimp

Estimp am înțeles că nu mai pot să mă schimb.

Cum o rană se trece, cum un sîrît, numele meu o trecut...

De sine

Dar pe ploaie cine o plouă! Ea se plouă singură, pe mine eu mă mor cum iubirea ta, te iubește, cum versul se scrie singur, de sine cum naște singurătatea singurătății...

De la o vreme

Sînt tînăr încă, n-aveți a vă teme, numai că de la o vreme înalț peste gîtul subțire și umerii fravi un pietrificat cap antic...

Moment

Cu o piine cojită sub braț, cu jumalul de miine într-un buzunar și cu, în călălat, vopseaua cursă de pe chipul meu ploaia se trage spre casă implecîndu-se între țigheuca birtului și ultimul tramvai (cu cai)...

Cum mai arăt

Mă-ntrebi cum mai arăt, cum mă arăt? Îndeobsta măreț (soarele îmi dă acel anevioe, ca unei cirese) cuvîntelor mele le crește barbă de lemn, dizolvă în liniște silabe de zahăr, sînt același caligraf pe frunze de tutun ce-i știa, cultivator de brume și crainic la numți umile (auditorial meu: iarbă) numai că, numai că mai există în zilele mele cite-o secundă

în care îmi trag peste chip o mască atridă și pot zidi peste fiecare piatră ce mă atinge o mănăstire...

Totdeauna

Să nu mai ai somn, să-ți priveghazi ingerul păzitor, să pui în bidonul de tablă, oțetul ce va umfla, mine, buretele, să ascuți virful sulitei, să îndrepti piroanele ruginite — totdeauna între nisip și pierdere, totdeauna între doi tîlhari, între muntele Căpățîna și căpățîna ta

pe care încă mai curg lacrimi și crini...

Durată

Bărbat al rodiei, amant al portocalei, cu dinții — scula iubirii, nevrednic siluitor de grădini — pe jumătate intrat în iarnă, pe jumătate încă nenăscut, tot mai crezi că lași semn în sticla moale-a luminii curgînd peste lume?

Și cit îți viază ție, iubirile?

Cit un foșnet, bărbat al rodiei, cit un ciob de mireasmă, amant al portocalei, cit o viață trăită mărunț, cit o murire...

Ivire

Asta era el, o piatră curgătoare, o floare schingiuită, un vas umplut cu miță.

Din propriile-i dezastre ridică palate etalînd colecții de regi și bufoni; cu propriile miini, de parcă

punea ruină peste ruină spre a dura ziduri și turle; cu singele lui, cu viața lui puțină, cu noi, ai lui, puțină.

Se mai abate pe la noi, cînd și cînd într-o lectică trasă de futuri înhămați, el, piatră ce curge, el, vas cu miță...

Cîntec

E timp să mai iubești și timp să ierți — toamna îți strînge umbra-ntră coperti.

E timp să te înalți și timp să pieri și pentru tine-i todeauna ierți.

E anul doar pe sfert, un anotimp — e timp s-aduni fărîmele de timp;

doar săptămîni, doar zile, clipe doar. E timp să mai rodești, cîreș omor.

Toamna îți strînge umbra-ntră coperti — e timp să mai iubești și timp să ierți...

Ploaia

Naraită cu polen, ploaia te spală pînă te pierde...

Era

...Era o părere, era o femeie ca o tranșee plină cu mere...

REMEMORĂRI

Singur în Mongolia (IV)

Ne apropiam de jumătatea drumului dintre Moscova și Ulaa Bator și eu ma desfaceam o sticlă de vin de Gruzia și aturistul de Vania, cel care mîncă micul meu fakir, venicul cu aere de călugăr scăpat din posturi lungi a disărut definitiv: f) toți pasagerii îngurgitate bare direct din sticla ignorînd paharele de-o ireproșabilă strălucire.

Cumpăr o ciocolată pentru copii și mă dîndea cu jînd la jumătatea de butelcă de vin lăsată în avion. Ies pe un palier de la înălțimea căruia pot admira în voie panorama unei săli de așteptare plină ochi de pasageri așteptînd cursele interne. E o devalmăsie de costumi și culori, de oameni de diferite rase dormind în cele mai neașteptate poziții încît îmi pare rău că nu am la îndemînă aparatul de fotografiat.

Se aude un hîrlit în difuzor plăsat undeva deasupra imensei săli și o voce obosită și exaltă ne invită să pornim spre avion.

De abia acum realizez că mai am de zburat cinci ore și-mi vine să mă dau bolnav de apendicită și să rămîn aici în inima Siberiei, singur și neconsolat. Mă gîndesc la mișunerea mea oficială, la spicul pe care l-am scris chinîndu-mă vreo două nopți și pe care, (aveam să constată în Mongolia), l-am uitat acasă.

Mă întorc în avionul aerisit și parfumat cu esență de pin în care răzbate discret muzica din difuzoare nevăzute și stewardesele prăsnăp machiate ne zîmbesc ca unor rude îndrăgite.

Constat cu surprindere că locul de alături este gol.

Amicul meu, consumatorul de biscuiți, dispăruse fără urmă.

Vine Vania și-mi aduce portia de vin începută și-l întreb conspirativ:

— Unde-i prietenul meu?

— Care prieten? se miră Vania și se uită alături ca și cum nici scaunul liber n-ar fi existat darămite micul meu Satyamurti...

Mircea Micu

Desen de Luminița Tudor

ZILELE CULTURII CEHOSLOVACE ÎN R.S. ROMÂNIA

S e află în plină desfășurare „Zilele culturii cehoslovace în R.S. România”, organizate în contextul relațiilor culturale tradiționale dintre țara noastră și R.S. Cehoslovacă...

Dedicată celei de-a 40-a aniversări a eliberării Cehoslovaciei de sub dominația fascistă, ampla manifestare pe care o găzduiește acum țara noastră...

„Zilele culturii cehoslovace în R.S. România” înscrisă totodată în programul lor înfăptuiri între oamenii de cultură și de artă din ambele țări.

Sub aceste auspicii, Uniunea Scriitorilor din R.S. R. a găzduit în dimineața de 1 octombrie o întâlnire a oaspeților cehoslovaci din domeniul literelor cu scriitorii români.

Întâlnirea, la care au participat D. R. Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. R., membri ai Uniunii Biroului, precum și prim-adjunctul ministrului culturii din R.S. Slovacă, Josef Mravice...

În încheierea întâlnirii care s-a desfășurat în prezenta unui mare număr de scriitori români, actorii Lucia Muresan, Ion Marinescu și Gelu Nițu au citit versuri și proză din literatura clasică și contemporană cehoslovacă.

„Literatura fiind oglinda unei națiuni, trebuie făcut cât mai mult pentru cunoașterea ei”

S criitorul Vladimir Reisel, artist emerit, asistat redactor-șef al revistei „Slovenske Pohľady”, organ al Uniunii Scriitorilor din Slovacia, al cărui secretar este, e autorul a peste 20 de volume de versuri...

În România, o creație cunoscută într-o țară mai mare decât în țara sa natală, care a scris o bună parte din opera sa în țara noastră...

— Ne aflăm stimate Vladimir Reisel, la câteva momente după încheierea întâlnirii pe care ai avut-o cu scriitorii români...

— Cred că legăturile dintre România și Slovacia datează din timpul marelui nostru poet Ivan Krasko, ale cărui versuri în traducere românească au fost reeditate cu prilejul întâlnirii noastre...

— Revistele noastre literare au publicat lucrările multor scriitori români, Eminescu, Caragiale, Sadoveanu sunt binecunoscuți la noi...

— Impărtășindu-și viața, opinia dvs. cu privire la scriitorii cehoslovaci...

— Dacă păreașcă mea viață răspunde ale scriitorilor cehoslovaci...

— Ce impresii v-a lăsat recenta întâlnire din București de la Uniunea Scriitorilor?

— Mă bucur să amintesc recentă, venind în țara noastră...

POEZIE CHINEZĂ CONTEMPORANĂ

LU LI

Cintecelul riului Ianhe

Stele Stele Tot soiul de stele Risipite pe riul Ianhe Noapte adâncă neagră catran Dar se vor ivi stelele Care ne arată calea tot înaltele

Muntele

Noaptea Muntele înfloreste strălucind De n-ar fi fost culoarea muntelui mai întunecată ca noaptea

LU IUAN

Scrisoarea norilor albi

Ne-am despărțit numai de câteva zile Și parcă n-am avut nici un an Norul alb a rămas același

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL «GEORGE ENESCU»

Arta interpretativă (II)

Continuăm reproducerea unor cuvinte ale unor participanți la Festivalul «G. Enescu». Violonistul Alberto Lysy, Argentinian, Acusticianul sălii Atenei...

cantantilor, să fim, în momentul în care interpretăm Enescu, siguri că el ne povestește ceea ce știm despre noi din copilărie...

SPORT

22 de vrăjitori, un arbitru milos, două puhoai de goluri

C ind am scris c-aștept o miercuri de rodie, urmăream un efect dramatic și în aceluși rîdeam pe sub mustăți...

Întreaga formație, magistrul susținută de fundași, a jucat făcându-ne răsunarea. Tinerii abia apăruti în echipă, frumoși și impetivi...

Alături de Steaua, Universitatea Craiova ne-a intrat în ideea că această toamnă n-o să-și zboare creierii în favoarea zăpezilor...

REPERE

Supliment vesel duminical

Ultimele Hasek în românește se datorează activității în domeniul literar a lui Jean Grosu, care a făcut ceva în jurul a douăzeci de ani...

Să faci un ceteleag omest? Sau creștii „Svejk” din această carte. Vom descoperi aici un șarlatan de tip satiric...

REVISTĂ STRĂINĂ

TRADIȚIA ENGLIZĂ A ROMANTELOR MODERNE. Într-o revistă din Anglia...

SUB TITLUL: „Un romanțier care s-aștepta o mare” James Macknam analiza...

MODA continuă să preocupe moralistii contemporani. Un studiu recent, „The Fashionable Mind”...

REVISTA literară consacrată exclusiv publicării de literatură feminină se intitulază: „Scriitorii”...

Luceafărul Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Don Frunteleț, Mihail Ungheanu (redactor-șef adjunct), Gheorghe Suciu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Sfatului nr. 1, tel. 13 32 80 ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 113, tel. 50 14 96